

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมนะ เวลาหลวงตาท่านสอน ธรรมคำแผ่นดิน ไม่สูญสิ้น
ความเป็นไทยนะ เวลาหลวงตาท่านสอนนะ ธรรมคำแผ่นดินคือความเสมอภาค เสมอกันโดย
ธรรม คือมีน้ำใจต่อกัน ไม่เอาเปรียบ ไม่เอาไรดเอาเปรียบกัน มีความสามัคคีต่อกัน มีความรักใคร่
ต่อกัน มีสิ่งใดเกื้อหนุนเจือจุนกัน มันเป็นประโยชน์ใจ นี้คำว่า “เป็นธรรมๆ” ใจ

กิเลสมีแต่ความแย่งชิง กิเลสมีแต่ความเอาเปรียบเขา กิเลสมีแต่จะเหยียบหัวเขา จะ
ให้ทุกคนอยู่ในอำนาจของตน ใอันนั้นไม่มีใครมันจะยอม ไม่มีใครหอก ไม่มีใครยิ่งใหญ่ ทุกคนต้อง
ตายหมด แต่เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเวลาสอน ทุก
ศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ทุกศาสนาสอนให้เป็นคนดี

แต่หลวงตาท่านบอกว่าไม่มีศาสนาใดสอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มี ถ้ามันมีมันต้องมีเหตุ
มันต้องมีมรรค เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสุกัถะ เห็นไหม ศาสนาไหนไม่มี
มรรค ศาสนานั้นไม่มีผล

ศาสนาไหนไม่มีมรรค มรรคคืออะไร ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาปัญญาๆ มันเกิดขึ้นมา
อย่างไร สิ่งที่เขาศึกษา ศึกษาการท่องจำกันมา ศึกษามันไป เวลาทางโลกเขาเจริญรุ่งเรือง เขา
เจริญรุ่งเรืองด้วยการศึกษา ด้วยปัญญาของเขา นั้นมันเจริญรุ่งเรืองทางโลก

นี่ก็เหมือนกัน การศึกษา ศึกษาในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเวลาศึกษามา ศึกษา
มาจำได้ จำได้มันก็เป็นวัฒนธรรม เห็นไหม คนดี คนชั่ว มันเปลี่ยนแปลงได้ เวลาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการก็เพื่อแก้ไขคนชั่วให้เป็นคนดี แก้ไขคนดีให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป
แก้ไขคนดีให้ถึงที่สุดแล้วให้ดีเข้ามาจากภายใน ให้ดีขึ้นมาในหัวใจ ให้ดีขึ้นมาที่องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สัจธรรมๆ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบอะไร นี่มันมี มันมีความเป็นจริงในหัวใจอันนั้นใจ

เวลาจิตไม่เคยตายๆ จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลาย เวลามันเป็นมา แล้ว
ยังไปต่อหน้านะ เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมาเป็นพระโสดาบัน เกิดอีก ๗ ชาติ นี่เป็นพระโสดาบัน
มันยังเกิดอีก ๗ ชาติเลยนะ มันหัดสิ้นเข้ามาแล้ว เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์มันไม่เกิดอีก

จิตนี้ไม่เคยตายๆ เวลามันสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้วมันไปไหน นี่ไง กราบธรรมๆ มันต้องมี
องค์คุณธรรมอันนั้นไง มันมีความจริงอยู่ในนั้นไง แล้วความจริงมันอยู่ที่ไหนล่ะ

นี่ไง เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนอย่างนี้ สอน
ตั้งแต่ธรรมคำแผ่นดิน จะไม่สูญสิ้นความเป็นไทย นี่ความเป็นไทยนะ แต่เวลาพระพุทธศาสนา
เวลาเผยแผ่ไปทั่วโลกมันก็มีชนชาติอื่นเขานับถือศรัทธาเหมือนกัน ความนับถือศรัทธา
เหมือนกัน เวลาหลวงปู่มันท่านพูด ถ้าไม่มีระบบกษัตริย์ พระอรหันต์เกิดขึ้นได้ยาก แต่ถ้ามี
ระบบกษัตริย์ กษัตริย์ ราชา ราชาโนคู้มครองดูแลรักษาให้มีการกระทำ

ระบบกษัตริย์ กษัตริย์ที่มีทศพิธราชธรรมมันจะมีคุณธรรม เวลาคุณธรรม สังคมเขามี
น้ำใจต่อกัน ประชาธิปไตยๆ ใครก็เป็นประธานาธิบดีได้ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ แล้วเสรีภาพนะ
มันก็เป็นได้แค่นั้นนะ คุณธรรมมันไม่ถึงสุดยอด

สุดยอด คุณติ เวลาการกระทำ เวลาเป็นจักรพรรดิ สมบัติของจักรพรรดินะ ขุนนางแก้ว
ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว เวลาขุนคลังแก้วในพระพุทธศาสนา เขาพาเรือพาขุนคลังไปกลางแม่น้ำ
เราจะเอาทองๆ กลางแม่น้ำ ขุนคลังจุ่มมือลงไปในน้ำ ขึ้นมาเป็นทองคำหมดเลย เอามาให้
จักรพรรดิได้

แต่จักรพรรดิก็ต้องสร้างเวรสร้างกรรมมาทั้งนั้นนะ ต้องสร้างคุณงามความดีมา เวลา
สร้างคุณงามความดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ถ้าได้บวชจะเป็น
ศาสดา ถ้าไม่ได้บวชจะเป็นจักรพรรดิ นี่การทำงานของพราหมณ์ แต่ในสังขจะในความเป็นจริง
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบารมีเต็มมาแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่จะเป็นจักรพรรดิ แต่คำว่า “เป็น
จักรพรรดิ” เป็นทางโลก มันเป็นทางโลกเขายืนยันกันอย่างนั้นไง ถ้าได้เป็นจักรพรรดิก็เป็น
จักรพรรดิ เพราะว่าเวลาเป็นจักรพรรดิ เวลาจักรมันเคลื่อน เวลาหยุดเคลื่อนแล้วต้องออกบวชๆ
นี่ไง เพราะเขาทำของเขา

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญกุศลมามากมหาศาล มหาศาลมากกว่านั้นนะ ใครจะทำนายอย่างไรนั้นเป็นการทำนายใจ แต่ความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นอย่างนั้น ต้องไปตรงนั้น ถ้าต้องไปตรงนั้นขึ้นมาแล้วมันเป็นความจริง แต่ตรงนั้นๆ นั่นคืออำนาจวาสนาบารมีนะ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ขึ้นมา ตรัสรู้ขึ้นมาด้วยมรรคญาณ ด้วยสติจะด้วยความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันต้องมีการกระทำ เพราะมีการกระทำ คุณติ พระเวสสันดร พระเวสสันดรตายแล้วไปดุสิต แล้วลงมาอุบัติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ นี้มันมีที่มาที่ไป แล้วมันจะเป็นมา พอเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย แล้วมีการกระทำอย่างไรละ มันมีมรรคที่ไหนละ มันมีเหตุมีผลที่ไหน มันมีการกระทำให้ตบะธรรมที่ให้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาได้อย่างไร เวลาเทศนาว่าการพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พระอรหันต์เพราะอะไร

พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระสารีบุตรเป็นผู้กระทำขึ้นมาเอง แล้วเวลากระทำขึ้นมาเอง สาวก สาวกะได้ยินได้ฟังจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้กระทำขึ้นมาเอง เห็นไหม การกระทำขึ้นมาอันนั้น นี่ไง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ การกระทำขึ้นมาอันนั้นไง แล้วเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ สาวก สาวกะ เราไม่มีอำนาจวาสนาขนาดนั้น แต่เราได้เกิดเป็นมนุษย์ไง มนุษย์ที่มีศักยภาพ เห็นไหม

ธรรมคำแผ่นดิน ไม่สูญสิ้นความเป็นไทย ด้วยสิทธิด้วยเสรีภาพ เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ สังคมร่มเย็นเป็นสุข เรามีภักดิ์ริย์ เรามีในหลวงเป็นผู้นำคุ้มครองดูแล เรามีการกระทำได้จริงอย่างนั้นหรือไม่ ถ้าเรามีการกระทำอย่างนั้นได้จริง เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีสิทธิเสรีภาพ แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีการกระทำ สิ่งที่เป็นคุณงามความดีใจ มันเป็นสิทธิของทุกๆ คนไง มันเป็นสิทธิ จะเลือกทางไหนก็ได้ เกิดเป็นมนุษย์จะทำอะไรก็ได้ ประชาธิปไตยๆ ใจ

แต่ธรรมาธิปไตย ถูกหรือผิด เรา รู้ ดีหรือชั่ว เรา รู้ คนเรานะ ถ้าจะทำคุณงามความดี ผิดชอบชั่วดี ไม่รู้ว่าชั่วกับดีเป็นอย่างไร เป็นคนได้อย่างไร คนเป็นคนมันต้องรู้ดีและชั่ว ความรู้ดีและชั่ว

นี่ไง ถ้าเป็นธรรมดาๆ นะ ถ้ามันไม่ดีมันก็เป็นธรรมดา ถ้าดีมันก็เป็นคุณธรรม ถ้าคุณธรรมพอทำไปแล้ว ทำแล้วมีแต่ความเจ็บปวด มีแต่แรงเสียดสีทั้งนั้นนะ ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป มีแต่ทำชั่วแล้วได้ดี แล้วเราก็อ่อนแอ อ่อนแอเพราะอะไรละ อ่อนแอเพราะจิตใจเราอ่อนแอไง

ทำดีเพื่อดี ทำดีเพื่อความดี ทำดีทิ้งแห้วๆ ทำดีแล้วไม่คิดในความดีนั้น นั่นนะดีเลิศ ดีประเสริฐ ทำแล้ว เฮ้อ! สบายใจ

“ฉันทำดีๆ เมื่อไหร่คนจะนับหน้าถือตา ฉันทำดีๆ เมื่อไหร่คนจะยกย่องสรรเสริญ ฉันทำดี”...ตาย กิเลสมันพอกเต็มหัวใจนั่นนะ ทำด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ทำด้วยความกดดัน ทำด้วยความโดนบังคับจะทำ

แต่ครูบาอาจารย์ของเราเวลาปิดทองหลังพระ ปิดทองก้นพระ ทำความดีต้องแอบทำ เวลาเขาทำ หลวงตาท่านประพฤติปฏิบัติ ๔ หุ้ม ๕ หุ้มไปแล้ว เขานอนไปแล้วลงไปภาวนา เดินจงกรม เวลาเขาเดินจงกรมอยู่ ท่านนั่งสมาธิอยู่ในกุฏิ ท่านจะเร่งความเพียรของท่าน คนนอนหมดแล้วท่านถึงจะลงภาวนา ลงเดินจงกรม แล้วก็แปลก พระนี้ไม่เห็นเดินจงกรมเลย แต่ทางนี้เป็นร่องไปเลยนะ

นี่ไง เวลาเดินจงกรมกลางวันก็ต้องเข้าไปอยู่ในป่าไม่ให้ใครเห็นทั้งสิ้น ถ้ามันเห็นขึ้นมาแล้วมันไม่ขลังๆ นี่ไง คนที่มีอุคมการณ์อย่างนั้น ไม่เคยใฝ่ดี ไม่เคยขอดี ไม่เคยต้องการความดีจากใครทั้งสิ้น ทำเพื่อตัวเองทั้งสิ้น ทำเพื่อหัวใจอันนั้น นี่ไง ทำความดีเขาทำกันอย่างนั้น แล้วเวลามันเกิดความจริงๆ ขึ้นมามันต่างกับโลก ปฏิบัติเอาไว้ไม่ ปฏิบัติเอาไว้คุย

เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนนะ อย่าลุกกลี ให้แยกออกจากกัน การไม่การคุยกันนั้นแหละทางออกกิเลสทั้งนั้นนะ เวลาไม่เวลาคุยไปแล้ว คุณติ เราทำสมาธิว่าจะป็นสมาธิได้ เป็นสมาธิได้ก็มาอวดรู้ คุยโม้กัน แล้วกลับไปเดินจงกรมเดินไม่ลง ใจไม่ก็ได้แค่นั้นนะ โม่แล้วก็จบ

มันเหมือนกับพลังงาน คุณติ แผ่นดินไหว เวลามันเคลื่อนไหว ปกติมันได้คายพลังงานของมัน มันได้สะสมมาเป็นล้านๆ ปี เวลามันขยับทีหนึ่งก็คายพลังงานนั้นที่ ใอนี้ก็เหมือนกัน อุตส่าห์แสวงหา ตั้งสติพุทโธเกือบตาย ไปคุยโม้ทีหนึ่ง พลังงานมันก็ปล่อยหมดเลย แล้วไปเข้าทางจงกรมเดินไม่ได้อีกแล้ว

กว่าพลังงานมันจะสะสมมาเป็นล้านๆ ปี นี่พูดถึงเวลาแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด มันต้องสะสมพลังงานของมันขึ้นมา ทำสัมมาสมาธินะ กว่าจะได้กำหนดหายใจเข้านี่ก็พูด หายใจออกนี่ก็โธ กว่ามันจะสงบระงับได้ กว่ามันจะจับแนวทางได้ อู้ฮู! มันปลิ้นอยู่อย่างนั้นนะ

ศีล สมาธิ ปัญญาอยู่ในตำรา ศึกษาเอาไว้มั้ เวลาภาวนาก็สัมผัสลูกลูกหลาน มันจะมีประโยชน์อะไรขึ้นมา

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วไง เวลาทำดีๆ ครูบาอาจารย์ของเราท่านทำ ท่านไม่ให้ใครเห็นเลย เวลาทำขึ้นมา เห็นไหม มันไม่ขลัง ทำไมต้องทำไปอวดเขา นี่ไง เพราะทำดีอยากได้ดีไง ทำดีได้ดี มีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป

ทำดีคือทำดี แล้วความดีในพระพุทธศาสนา ทางโลกมีดีและชั่ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามัจฉิมาปฏิปทา ทางสายกลางๆ ไม่ใช่ดีและชั่ว ชั่วก็ไปไม่ได้ ความดีนั้นเป็นทางเดิน แต่ถึงดีดีแล้วมันก็ติดอยู่นั่นนะ เวลาลงสู่มัจฉิมาปฏิปทา แล้วมัจฉิมาปฏิปทา ๑ เมตร ๕๐ เซนติเมตร นั่นนะมัจฉิมาปฏิปทา...มันก็เป็นความบ้าไปอย่างหนึ่งนะ

มัจฉิมาปฏิปทาของใคร มัจฉิมาปฏิปทา ถ้า ๑ เมตร พวกช่างมันก็รู้ใช้ไหม แล้วคนไทยเขาใช้ศอก ๒ คืบเป็น ๑ ศอก ๒ ศอกเป็นครึ่งวา แล้วมันเอาเมตรมาจากไหน มัจฉิมาปฏิปทา ทางสายกลางๆ สายกลางของใคร สายกลางมันเป็นสัจจะเป็นความจริงในใจอันนั้น มันต้องให้เป็นความจริงในใจอันนั้นขึ้นมา ทำความดีเพื่อความดี แล้วทำความดีขึ้นมา

สุขอันใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เวลาจิตมันสงบมันระงับขึ้นมา อ้อหืม! สิ่งที่มีคุณค่าคือหัวใจของมนุษย์ หลวงตาท่านไปไหนท่านบอกไปเอาใจคนๆ ใครมาขนาดไหนนะ มาแล้วทำบุญกุศลแล้ว กลับไปแล้วให้เอาพุทโธกลับไปด้วย มาสิ่งใดถ้าไม่มีพุทโธ ให้เอาพุทโธเต็มคันรถไปเลย เต็มหัวใจนั้นไปเลย ขอให้มามีพุทโธ

พุทโธสะเทือน ๓ โลกธาตุ นี่เป็นคำพูดของพระอรหันต์ พุทโธสะเทือน ๓ โลกธาตุ เวลาเราพุทโธด้วยความเป็นจริงมันสะเทือนหัวใจ สะเทือนขั้วหัวใจ นี่ไง สิ่งพุทโธสะเทือน ๓ โลกธาตุ สิ่งที่เป็นสัจจะเป็นความจริงอันนั้นนะ

หายใจเข้านี่ก็พูด หายใจออกนี่ก็ออกโธ มันทำอะไรกัน เมฆหายเป่ กว้านไปทั่ว พุทโธๆ จนเขาเอามาเสียดสีกันนะ หลวงตาว่าหมาบ้า เวลาธรรมะมาแล้วเรามาเหน็บมาแนม ท่านบอกว่า

คนที่เศษคนอยู่ในป่า เทวดา อินทร์ พรหม ไปฟังเทศน์ประจำ เทวดา อินทร์ พรหมมาขอ
สัจจะขอความจริงในใจของท่าน นั่นเศรษฐกิจธรรม นี่พูดถึงครูบาอาจารย์ของเรา ท่านทำของท่าน
ท่านไม่ได้ปรารถนาอะไรเลย ความจริงเป็นความจริง ธรรมเป็นธรรม ทำดีได้ดี แล้วดีแบบธรรม
ดีแบบธรรมมันดีในใจของมัน ดีในหัวใจนั้น ไม่ใช่ดีด้วยการสรรเสริญเยินยอ ไอ้การยอมรับ
นั่นนะโลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ นินทากาลณ์นั้นนะชอบ ชอบๆ ชอบๆ ยิ่งเขา
สรรเสริญยิ่งชอบ

กรรมฐานเขาไม่ทำกันอย่างนั้น ไม่คลุกคลี ไม่ไม้ ไม่คอกยอวค “อัฐ! จิตฉันทิ จิตฉันทุค
ยอค” นั่นแหละมันจะตาย

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านทำของท่านด้วยความเป็นจริงของท่าน แล้วรู้กัน กิริยา
ความประพฤติของเขานะรู้ คนที่จะทำความสงบเขาจะนั่ง เขาจะไม่วอกแวกวอแว เขาจะหาที่
สงบของเขา รักษาใจอันนั้น กว่าที่จะได้มา เราทำหน้าที่การงานกันมา กว่าจะได้เงินได้ทองมามัน
แสนยากไหม คนที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงที่เขาจะได้มามันแสนยาก การแสนยากนั้น
คนที่เห็นคุณค่าของเขา เขาจะคุ้มครองดูแลปกป้องจิตของเขา เขาจะไม่มาบ่าบอคอแตก
เปรี้ยวๆ ปากเปียกปากและอย่างนี้ไม่มีหรอก นี่คนบ้า ไอ้สมาธิอย่างนี้สมาธิศรีรัษฎญา ถ้าพระ
อรหันต์ก็ศรีรัษฎญานั่นนะ

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เราต้องแสวงหา หลวงปู่มั่น เราจะไปหาท่าน เราต้องซื้อทางเข้า
ไปนะ ถ้าแสวงหาความเป็นจริง เราต้องขวนขวาย ไม่มีหรอก มากลาถเคลื่อนอย่างนี้ไม่มี ไอ้
มั่นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ

นี่ไง เวลาหลวงตาท่านพูดไป ธรรมคำแผ่นดิน ไม่สูญสิ้นความเป็นไทย ธรรมคำแผ่นดิน

ไอ้ที่มั่นออเซาะล่อเกาะ มันเป็นเหยื่อ มันเป็น ๑๘ มงกุฏ มันมาหาอยู่หากินใน
พระพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนานี้ประเสริฐๆ มัน
ประเสริฐจริงๆ ในเนื้อหาสาระ ในข้อเท็จจริง ไม่ใช่ประเสริฐจากการโฆษณาชวนเชื่อ ไม่ใช่เกิด
จากการอยากได้อะไรดี ไม่ใช่ มันดีและชั่ว ไม่ใช่มีขมิ้นมาปฏิบัติทางสายกลางอันประเสริฐ
ประเสริฐตรงไหน ประเสริฐในหัวใจอันนั้น

เวลามรรคมันเคลื่อน เวลาสัจจะมันเป็นความจริงขึ้นมา ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนา
นั้นไม่มีผล ในหัวใจใดไม่มีมรรค ในหัวใจไม่มีการกระทำ มันจะเอาผลมาจากไหน ผลความจริง
เป็นความจริงอย่างนั้น นี่ฟังธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมนะ เราจะประพฤติปฏิบัติธรรม เราต้องมี
สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ รู้จักการคุ้มครองดูแล รู้จักการรักษา ไม่ใช่ปล่อยปละมั่วๆ เหมือนคนบ้า
คนบ้ามันมีอยู่ทั่วไปอยู่แล้ว นี่ไง ไอ้พวกบ้า

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ เราจะรักษาดูแลใจของเราเพื่อประโยชน์กับใจของเรา นี่สังขาร
สังขารมันเป็นภายใน แล้วภายในก็มาไม้กันอีก ภายในก็คือค้ำน้ำเข้าไป ไอนั้นมันก็ล้าไส้
ล้าไส้อยู่ข้างนอกนะ ไม่มีในหรอก

เวลาใน มันในจิต ในหัวใจ ไม่ใช่ในล้าไส้ นั่นนะเวลาในก็เป็นอย่างนั้นนะ ในก็กางเกงใน
พลิกออกมาใส่อีกข้างหนึ่งก็เป็นใน เป็นนอกใจ พลิกปลิ้นออกมามันก็เป็นที่ใจ มันก็คิดกันไป
แบบโลกๆ คิดกันไปแบบกิเลส มันไม่เป็นความจริงหรอก คนไม่ป็นก็คือไม่เป็น เอวัง